

Koolireform

«On tarvis resoluutselt välja juurida igasugused formalismiilmingud õppekasvatustöö sisust ja mee-

toditest, koolielust ning õpilaste teadmiste hindamisest, saada jagu nn. protsendimaaniast.»

Nii on öeldud NLKP Keskkomitee projektis.

Koolireformi põhisuundade avaldamine

ajakirjanduses on andnud põhjust mõtete vahetamiseks teistega ja arupidamiseks iseendaga. Seda korduvalt lugedes leiad: projekt tõstatab palju probleeme, mille lahendamine on noore

põlvkonna kasvatamisel väga oluline.

Oma probleeme ja ettepanekuid jagab tänases lehes staažikas pedagoog, Tartu 2. Kesk-kooli direktor Jüri Vene.

JÄRG 4.LK

TEADMISED SÜGAVAMAKS JA PÜSIVAMAKS

ALGUS1.LK.

Koolireformi projekti konkreetseteks suunisteks on kahtlemata kõigi kuueaastaste laste koolimise lähematel aastatel ja klassikomplektide suuruse järkjärguline vähendamine vastavalt 30 ja 25 õpilasele. Selge, et nende suuniste elluviimises ilmneb aja nõue: on ju meie lapsed tänapäevase infotulva tingimustes vaimsetl funduvalt arenenumad kui eelmised põlvkonnad; õpilaste arvu vähendamine võimaldab palju paremini suunata iga õpilast, neid põhjalikumalt tundma õppida ja vastavalt sellele tööd individualiseerida. See parandaks kogu meie õppe- ja kasvatus töö kvaliteeti, kujundaks otstarbekamalt õpilaste tööoskusi ning kogemusi ja kõlbelsi veendumusi. Anname endale aru, et nimetatud meetmete rakendamine nõuab kõige rohkem lisakulutusi, sest ainult klasside vähenemine ca 10 õpilase võrra tingib õpperuumide arvu kasvu kolmandiku võrra ehk Tartus senise umbes 400 klassi asemele vähemalt 520 klassi. See tähendaks lisaks planeeritule veel ühe koolihoone ehitamist juba lähemate aastate vältel, et mitte suurendada nagunii veel küllalt suurt teist vahetust koolides. Vähemalt 50 uut klassiruumi (umbes 2 koolimaja) vajavad aga veel kuueaastased koolituliad. On päevasele, et sellise hulga kooliruumide ehitamine mõne aasta jooksul ei ole reaalne ning et täielik üleminek 30 ja 25 õpilasega klassidele saab olla järkjärguline. Eeltoodud arvud näitavad väga kujukalt, kui suuri täiendavaid ehitusvõimsusi ja majanduslikke ressursse tuleb riigil rakendada airuüksi kooliruumide juurdeehitamiseks.

Arvan, et nimetatud suuniste kõrval tuleb üheks olulisemaks pidada töökasvatuse tugevdamist. Projektis on küllalt konkreetselt välja toodud, misuguseid oskusi peavad omandama nii algklasside kui ka keskastme õpilased. Olulisimaks uuenduseks pean siinjuures asjaolu, et senise IX klassi asemel asuvad õpilased tööle ettevõtete ja kutsekoolide õppetsehhides ning õppe- ja tootmiskombinaatides juba VIII klassis ning teevad seda kahe õppeaasta vältel. Järelikult peavad tugevasti kaasa aitama linna ettevõtted, sest teisiti ei ole tööliiskaadri taastootmine mõeldav. Erakordselt tähtis on kutsekeskkooli osatähtsuse kahekordistumine vanemas astmes. Selle elluviimine eeldab kogu rahva, eelkõige lastevanemate teistsugust suhtumist. Seni on takistanud VIII klasside lõpetajate arvukamat suunamist kutsekeskkoolidesse peamiselt paljude lastevanemate eitav seisukoht.

Toetame otsust, et «kooli ja õpetaja tööd tuleb hinnata esmajoones kasvandike teadmiste sügavuse ja püsivuse ning nende ideeliste ja kõlbelsi omaduste, samuti elu ja tööks ettevalmistatuse järgi».

Protsendimaaniat on hukka mõistetud rea aastate vältel mitmetes NSV Liidu Haridusministeeriumi dokumentides. Et aga sama ministeerium reastab liiduvabariike õpiedukuse protsendi järgi, teeb sedasama ka Eesti NSV Haridusministeerium rajoonide-linnadega haridusosakondade juhatajate nõupidamistel. On päris loomulik, et siis ka haridusosakonnad reastavad õppeveerandite või poolaastate lõikes koole sama põhjal ning kannavad ette direktorite nõupidamistel. Miks seda siiski tehakse, on mõistatav, sest õpiedukuse protsent on kõige lihtsamini saadav informatsioon. Seda võiks ju teha, kui protsent oleks otsest sõltuvuses õpilaste teadmistest ja töössuhtumisest. Paraku sõltub ta väga suurel määral selliste vastandlike as-

lapsed, kellest enamik kolib Tartust ära juba lapse teisel kolmandal eluaastal ja muudab seega statistilise keskmise mõttetuseks. Eelmisel aastal ei täidetud kokkuvõttes VIII klasside lõpetanute edasiõppimise plaani. Ka käesoleval, 1984. aastal, ei ole seda võimalik täita. Miks? See on antud Tartu linnale 1460, kuigi VIII klassides oli õppeaasta algul vaid 1431 õpilast. On päevasele, et sellised formalismiilmnigud ei soodusta õpetajate ja koolijuhtide töömeeleolu, sest plaaniorganite ilmsete vigade ohvriks on siin koolid ja rajoonide-linnade vastavad haridusasutused.

Õpetajaid rõõmustavad kahtlemata sätteid õpetajate töö ja olmetingimuste parandamisest, nende palga tõst-

Koolireform

suundade tase: «vene keele vaba valdamine peab kujunema keskõppeasutusi lõpetavatele noortele normiks». Ilma 12. õppeaastata ei ole võimalik tagada koolireformi põhisuundades märgitud töökasvatuse süvendamist, ühiskonnaõpetuse kursuse laiendamist ja vene keele küllaldast oskust.

Väga vajalikud on koolireformi põhisuundade lõigud, mis räägivad majandusliku baasi tugevdamisest, ettevõtete suuremast õigusest kooli abistada, haridusvõrgu rajoonilüli tugevdamisest eesmärgil tagada õppe- ja kasva-

jaolude omavahelistest vahetustest, nagu õpetajate nõudlikkus ja liberaalsus, jäikus ja konformism, aga ka õpilaste tööerakendamise oskus või kooli juhtkonna oskus õpetajale selgeks teha 100%lise õpiedukuse saavutamise (või ka kirjutamise) vajaduse.

Kahjuks reastatakse koole peale õpiedukuse protsendi ka teiste, sisuliselt kõrvaliste näitajate, nagu tsiviilkaitsealase näitajagatistiooni, vanapaberi kogumise, ürituste arvu, kooli taras olevate aukude, doonoriks käivate õpetajate arvu või mõne muu sellise tegevuse põhjal. Õppe- ja kasvatus töö sisulistest näitajatest, nagu on õpilaste igakülgse kasvatatuse tase, lõpetanute töö või õppimine pikema aja vältel pärast kooli, aga ka lõpetanute tulemused kõrgkoolide sisseastumiseksamitel, õpilaste saavutused ülevabariigilistel ja üliiudulistel aineolümpiaadidel, ülevabariigiliste kontrollitööde tulemused, jne., arvestatakse vähem.

Tüüpiliseks formalismi avalduseks haridussüsteemis on ka sotsialistliku võistluse juhendi mitmed punktid, kus tulemus ei sõltu üldse sisulisest tööst, vaid hoopis statistika vigadest. Nii oli Tartu 1983. aastal laste haaratusega koolieelsetesse lasteasutustesse (64,9%) vabariigis viimasel kohal, kuigi Tartus on viimastel aastatel lastepäevakodused pidevalt käiku antud. Analüüsimisel ilmnes, et 1–6 aasta vanuste laste arv oli ebatäpne, sest see saadi Tartus sündinud laste hulgast lähtudes. Arvestamata jäeti TRÜ ja EPA õppurite

misest ja parimate pedagoogide moraalse ning materiaalse stimuleerimise laiendamisest. Samuti on heameel lugeda, et «pedagooge ei tohi lasta eemale kiskuda nende tööst ja pan-na täitma ülesandeid, mis ei ole seotud õppe- ja kasvatus-tegevusega». Arvan, et õpetajaid poleks vaja saata isegi mitte tavalisse rahvamalevalvesse, nende kohus on viibida õhtuti oma kooli õpilaste üritustel ning luua korda ka nende noorte seas, kes ebakaines olekus võorastena koolipidudele tikuvad. Õpetajale leidub koolis ühiskonnatööd küllaga, kool ise nõuab õpetajalt nüüdisajal väga palju. Pealegi leidub tänapäeval haritud, oskajaid inimesi mujalgi. On tõenäoline, et kui eespool märgitud muutused aset leiavad, tuleb nii mõnigi pedagoogitööl lahkunud kooli tagasi.

Koolireformi põhisuundades on märgitud, et «VIII–XI klassi õpilastele antakse võimalus nende valikul süvendatult õppida... üksikuid õppeaineid fakultatiivtundides». Tundub, et selle asemel võiks olla alternatiivne valikuvõimalus. Oleks otstarbekohasem anda keskkooli vanemas astmes kõigile õpilastele vaid põhiteadmisi kõigis põhiainetes ja lisaks võimalus omal valikul põhjalikumalt omandada kas filoloogilisi, matemaatilisi või loodusteaduslikke aineid. Kindlasti tuleks taotleda ka Eesti NSV-s ja teistes liiduvabariikides, kus vene keele oskus ei ole küllaldane, 12. õppeaasta lisamist, et tagada põhi-

tusasutuste majanduslik kindlustatus. Tahaks vaid loota, et selline kohapealse juhtimise tugevdamine ei annaks juurde ainult uusi «ülemusi», kes nõuavad koolilt käskude täitmist ja informatsiooni täitmise kohta, vaid et tööpoolest nii kapitaal-, sanitaar- kui ka jooksva remondiga ei peaks tegelema haridus(kooli)juhid, vaid vastav asutus ning šeff-käitised.

Kahtlemata mõjutab õppe- ja kasvatus töö heas suunas õppeprogrammide ja õpikute ülekoormatuse vähendamine, nende vabastamine liiga kee-rulisest ja teisejärgulisest materjalist. Paraku saab see teoks vaid siis, kui programmide ja õpikute ümbertöötamisele hõlmatakse senisest rohkem kogenu-d õpetajaid, kes kitsa eriala teadusspetsialistidest palju mõistvamalt on nõus mahtu vähendama ja kes suudavad ehk ära hoida ka liigse uue, s.o. teaduse viimast sõna käsitleva osa üksikasjalist lisamist. Õpilaste ülekoormamise vältimiseks tuleks tõsiselt hoiduda mis tahes aines täiendamast programmi uute peatük-kidega, olgu see siis kursuse üldistamise või muudel õilsatel eesmärkidel. Kui meie õpilast ei aita, siis aitab ta end ise mitmel viisil, mis meilt hukkamõistu leiavad ning kooli-tööd häirivad.

JÜRI VENE,

2. keskkooli direktor

Malev Toome foto